

Magyarország velünk épül!

Roma civilek önrendelkezésének deklarációja Magyarorszáért, amelyért közösen dolgozunk, megszólítva a mindenkori döntéshozókat és a roma közösségeket.

Mi, roma/cigány emberek és szövetségeseink közösen szólalunk meg, hogy megerősítsük: a roma közösségek önrendelkezése, kulturális sokszínűsége és társadalmi szerepvállalása nélkül nincs igazságos és demokratikus Magyarország.

Deklarációnk a roma közösségek – beás, oláh, szintó és romungró – közös gondolkodásának és együttműködésének eredménye. Hisszük, hogy sokszínűségünk erőforrás, nem megosztó tényező. Együtt vagyunk erősek, eredményesek! Alapvetésnek tekintjük, hogy nem mások határozzák meg, kik vagyunk – mi magunk írjuk saját történetünket.

Példaképként tekintünk elődeinkre, akik meghatározó szerepet töltek be hazánk sorsfordító eseményeiben, a szabadságért és függetlenségért folyó küzdelmekben. Mi is építjük a hazát, jelentős mértékben hozzájárulunk országunk gazdasági, kulturális és szellemi gyarapodásához.

A politikai elit egyáltalán nem, vagy minimális figyelmet fordít arra, hogy meghallja a roma emberek, civilek és értelmiségiek hangját, s alig tett erőfeszítést arra, hogy minket érdemi módon vonjon be a közösségeinket is érintő ügyek átbeszélésébe, programok kidolgozásba, megvalósításába. Ez felháborító és megengedhetetlen! Megengedhetetlen ugyanis ez nemcsak a roma közösségek, hanem az országunk megoldásra váró problémáinak semmibevétele. Jelen a deklarációval ezen tarthatatlan helyzet megváltoztatásáért állunk ki mi, a roma civilek.

Elkötelezett hazafiként követeljük, hogy a döntéshozók a roma közösségeket és szakembereket bevonva valósítsák meg az itt megfogalmazott társadalompolitikai célokat.

VALÓDI ESÉLYEGYENLŐSÉG AZ OKTATÁSBAN

1. Tanultunk, tanulunk és tanulni fogunk. Szabad tanulást, esélyekkel teli jövőt!

Az Alaptörvénynek megfelelően szűnjön meg a gyerekek közötti jogellenes és szándékos oktatási elkülönítés! Legyen minden gyermek számára elérhető a minőségi, befogadó oktatás – az óvodától az egyetemig! Legyenek olyan ösztöndíjak – és mentorprogramok, amelyek akadálymentesen hozzáférhetőek, hogy minden gyermeknek, fiatalnak valós esélye legyen tanulni, a 21. század gazdasági, technológiai és társadalmi elvárásaihoz igazodó tudást szerezni és érvényesülni. Szűnjön meg a különböző fenntartású óvodák és iskolák közötti egyenlőtlenség és legyen az állam jó gazdája az általa fenntartott közoktatási intézményeknek, hogy a felekezeti iskolák előnye ne csorbítsa a roma gyerekek jövőbeli esélyeit! Javasoljuk olyan iskolaközpontok létrehozását, amelyben megteremtődnek a roma gyerekek számára is az egyenlő és minőségi oktatás feltételei, és követeljük, hogy legyen 18 év a tankötelezettségi korhatár! Induljon szakmai vita a szabad iskolaválasztás újragondolásáról, ugyanis az közvetett módon járul hozzá a roma gyerekek szegregációjának előmozdításához, illetőleg ezzel a jog adta lehetőség csak kevesek kiváltság, ugyanis a szegény és roma családok nem tudnak élni ezzel. Továbbá felmenő rendszerben kerüljenek megszüntetésre az összevont osztályok, hogy a gyermekek a központi iskolákban, integrált módon tanulhassanak. Az oktatási rendszerünkben is minden gyermek számít, és minden fiatal megillet a továbbtanulás esélye. Tekintsenek minket, roma civileket és szakembereket partnernek, konzultáljanak és vonjanak be az egyenlő esélyű oktatás tervezésébe és megvalósításába!

TISZTESSÉGES MUNKA és GAZDASÁGI LEHETŐSÉGEK

2. Dolgoztunk, dolgozunk és dolgozni fogunk. Egyenlő esélyű munkaerő-piaci feltételeket!

Kiemelt prioritás számunkra, hogy a munkavállalói jogok és a foglalkoztatási biztonság minden munkavállaló – így a roma munkavállalók tekintetében is érvényesüljön. Közösségeinkben az aktív korúak számos gazdasági potenciállal rendelkeznek, ezért fontos, hogy minden feltétel adott legyen az elsődleges munkaerőpiacra való bekerülésükre. Legyen a közmunkásoknak jogegyenlősége, de a közmunkarendszer helyett valós, hosszú távú munkahelyteremtés történjen! Legyen társadalmilag arányos foglalkoztatás a közszférában, az oktatásban, az egészségügyben, a rendvédelemben, a közigazgatásban! Ne adósítsa el a kormány a sérülékeny fiatalokat a munkáshittel és ne hozzon létre olyan programokat, amelyek a tanulás ellen ösztönöznek! Szorgalmazzuk egy olyan vállalkozásfejlesztési alap létrehozását, amelyben a romák is kibontakoztathatják képességeiket, aktívan hozzájárulhatnak hazánk gazdaságának élénkítéséhez! Legyen átlátható ellenőrzés a munkahelyi diszkrimináció ellen, a felvételi és előléptetési folyamatok legyenek diszkriminációmentesek! Tekintsenek minket, roma civileket és szakembereket partnernek, konzultáljanak és vonjanak be munkaerő-piaci programok tervezésébe és megvalósításába!

LAKHATÁSI BIZTONSÁG és EMBERI MÉLTÓSÁG

3. Felszámoljuk a lakhatási deprivációt!

Szűnjön meg mindenkorra a kényszerkilakoltatás, amely sok családot és sérülékeny társadalmi csoportot érint, köztük roma közösségek tagjait! Minden kilakoltatás előtt biztosítani kell az alternatív lakhatást és a jogi védelmet! Induljanak el olyan lakhatási, szociális bérlakásépítési programok, amelyek a középosztálynak és a szegényebbeknek egyaránt lehetőséget kínálnak megfizethető lakhatásra. Szüntesse meg az Országgyűlés az önazonossági törvényt, amely sérti az alapvető jogokat, a lakhatáshoz való jogot, rasszista és kirekesztő rendeletekkel lehetetleníti el a szegény és roma családok lakhatási feltételeit! Olyan lakásfelújítási programok kerüljenek kidolgozásra, amelyek a roma családok számára is elérhetőek, akik deprivációjuk miatt önerőből nem képesek megvalósítani az otthonaik állagának megóvását. Tekintsenek minket, roma civileket és szakembereket partnernek, konzultáljanak és vonjanak be lakhatási programok és ellenőrző mechanizmusok tervezésébe és megvalósításába!

EGÉSZSÉGÜGYI EGYENLŐSÉG

4. Hozzáférhető és méltóságteljes egészségügyi ellátást!

Csökkenteni kell a romák/cigányok és nem romák közötti 10 év élettartam különbséget! A döntéshozók tegyenek meg mindent az alapellátásokhoz és a szakellátásokhoz való hozzáférések fejlesztéséért, aminek a legkisebb falvakba is el kell jutnia! Számos roma/cigány nő tapasztalt megalázó hangnemet és bánásmódot a szülész-nőgyógyászati ellátásban, a diszkrimináció minden formáját el kell távolítani az egészségügyi rendszerből! Működővé és mindenki számára elérhetővé kell tenni a betegjogi képviselőket! Szűrőbuszok és aktívabb, minden állampolgárhoz eljutó alapellátási és egészségügyi szűrőrendszerek megteremtésével egy egészségesebb társadalomban élhetünk és csökkenhet az élettartamok közötti óriási különbség! Tekintsenek minket, roma civileket és szakembereket partnernek, konzultáljanak és vonjanak be az egészségügyi programok tervezésébe és megvalósításába!

POLITIKAI és KULTURÁLIS REPRESENTÁCIÓ

5. Képviselünk és képviselni fogunk!

Mi, a roma/cigány közösségek tagjaiként beleszólást követelünk a minket érintő döntésekbe – a semmit rólunk nélkülünk” elv alapján! Követeljük, hogy a köz- és államigazgatás minden szintjén nagyobb számba kerüljenek be a roma szakemberek, annak érdekében, hogy aktívan vehessünk részt a meghatározó szakpolitikai döntések előkészítésében, végrehajtásában! Legyen valódi, demokratikusan választott roma/cigány képviselet az Országgyűlésben és az önkormányzatokban, ne csak formális testületek! Lehetővé kell tenni a nemzetiségi mandátum szabályainak teljesítését a roma/cigány nemzetiség számára is!

Kerüljenek kidolgozásra olyan programok, amelyek minden roma/cigány művész, alkotó számára hozzáférhető támogatást nyújtanak! Legyenek roma/cigány kulturális intézmények szerte az országban, annak érdekében, hogy a roma kultúra gazdagsága mindenkire elérjen, s minél nagyobb társadalmi támogatottságnak örvendjen! Követeljük, hogy ennek a folyamatnak az elejétől a megvalósításig vegyenek részt független roma művészek, civilek, kulturális szakemberek! Ezzel is elősegítve, hogy minden magyarországi roma bátran és büszkén vállalja.

Épüljön be a Nemzeti Alaptantervbe a roma nyelvről, (beás, lovári stb.) kultúráról és történelemről szóló ismeret, hogy az minél többekhez eljusson és szerves részét képezze a nemzetéről szóló tudásnak!

Legyen önálló, független Nemzetiségi Ombudsman és működő Egyenlő Bánásmód Hatóság! Azon településeken, ahol lakosságarányosan nagyobb lélekszámban élnek roma emberek, hozzanak létre roma szakembereknek szóló pozíciókat, ezzel is segítve a helyhatóságok roma emancipációs programjait. Az önkormányzatok tekintsenek minket, roma civileket és szakembereket partnernek, konzultáljanak és vonjanak be a reprezentációt érintő tervezésébe és megvalósításába!

ELISMERÉS POLITIKA, IDENTITÁSVÉDELEM

6. Országos szintű emlékezést!

Szorgalmazzuk, hogy a mindenkori kormány ismerje el a roma/cigány közösségek elleni történelmi igazságtalanságokat! A Magyar Országgyűlés nyilvánítsa február 23-át a romák ellen elkövetett terrortámadás emléknapjává és minden évben emlékezzen meg állami szinten augusztus 2-án a Roma Holokauszt áldozatairól!

Szorgalmazzuk, hogy a Magyar Állam részesítse posztumusz díjban Setét Jenőt, a roma polgárjogi mozgalom élharcosát, az emberi jogok rendíthetetlen hazai képviselőjét, aki mozgalmi tevékenysége során napirendre tűzte a legszegényebbek lakhatáshoz fűződő alkotmányos és szociális jogainak érvényesítését!

Legyen párbeszéd a roma emancipációs törekvésekről, a nemzetiségi jogok érvényesíthetőségéről, a romaellenességgel szembeni fellépésről! Legyen zéró tolerancia a politikai és médiabeli romaellenes gyűlöletbeszéddel szemben. Tekintsenek minket, roma civileket és szakembereket partnernek, konzultáljanak és vonjanak be a romákra/cigányokra vonatkozó elismeréspolitikai tervezésébe és megvalósításába!

FÜGGETLEN BÍRÓSÁGOK, RENDŐRSÉGI és IGAZSÁGÜGYI REFORM

7. **Megfékezzük a rasszizmust és gyűlöletkeltést!**

Szigorú fellépést követelünk a gyűlölet-bűncselekmények ellen! A roma/cigány emberek biztonsága és emberi méltósága is legyen a közbiztonság része! Legyen független ellenőrző mechanizmus a rendőrség és bíróság diszkriminatív gyakorlataival szemben! A rendőrség ne támogassa, hanem büntesse a cigányellenes masírozás, a futbalszurkolók romák ellen szóló gyűlöletkeltő rigmusait! Azonnali intézkedéseket követelünk minden gyűlöletbeszéd és gyűlöletbűncselekménnyel az erre hivatott szervektől! Tekintsenek minket, roma civileket és szakembereket partnernek, konzultáljanak és vonjanak be a romákkal szembeni rasszizmus megfékezéséről szóló diskurzusokba!

ROMA STRATÉGIA A ROMA EMANCIPÁCIÓRÓL

8. **Kormányzatokon átívelő közép-és hosszú távú roma emancipációs programokat!**

Követeljük, hogy az európai uniós keretrendszerébe illeszkedő hazai stratégia tervezési, forráselosztási, végrehajtási és ellenőrző folyamatai a roma civil szervezetek főszereplésével valósuljon meg, a roma közösségek aktív bevonásával! Roma civilek és elkötelezett szakemberek bevonása nélkül nincs átlátható, hatékony és méltányos forrásfelhasználás. Elegünk van, hogy a célzott fejlesztési források nem érnek el a közösségeinkhez!

Követeljük, hogy a mindenkori kormány a hazai költségvetésben különítsen el forrásokat a roma emancipációs programok megvalósítására, és ezt tekintse az ország fejlődése szempontjából kiemelt prioritásnak, ne a maradékelvűségen alapuló szemléletet alkalmazza, amikor romákról van szó!

Azonnal tegyék lehetővé, hogy a romani nyelvből ismét lehessen nyelvvizsgát tenni a nyelvvizsgaközpontokban!

Követeljük, hogy a mindenkori kormány támogassa, mozdítsa elő a roma identitás megőrzését, megerősítését szolgáló kulturális kiadványok: folyóírtak, könyvek megjelenését!

Minden esetben független civil roma szakemberek ellenőrizzék a stratégia megvalósítását, eredményeit! Tekintsenek minket, roma civileket és szakembereket partnernek, konzultáljanak és vonjanak be a minket az előkészítő folyamatokba és ellenőrző mechanizmusokba!

Ez a deklaráció nem csupán követelés, hanem közös jövőkép: egy olyan Magyarországé, ahol a romák és nem romák együtt, méltóságban és kölcsönös tiszteletben élnek és dolgoznak. Meggyőződésünk, hogy az országunk ereje a benne élő emberek sokféleségéből fakad – ezért az önrendelkezésünk, tudásunk, kultúránk és társadalmi részvételünk elengedhetetlen a nemzet egészének fejlődéséhez.

Felelős állampolgároként kijelentjük: itt vagyunk, és továbbra is dolgozunk Magyarországéért. Várjuk és elvárjuk, hogy a pártok és a mindenkori döntéshozók is így tegyenek – velünk és nem nélkülünk. Mert Magyarország velünk épül.

Budapest, 2025. november 8.

A Milyen Magyarországéért akarunk dolgozni? konferencia roma résztvevői